

**PUMED ADRODDIAD BLYNYDDOL LLYWODRAETH Y
DU AR GYFLWYNO A GWEITHREDU RHAN 2 (CYLLID)
O DDEDDF CYMRU 2014**

Y Pumed Adroddiad Blynyddol ar Gyflwyno a Gweithredu Rhan 2 (Cyllid) o Ddeddf Cymru 2014

I'w gyflwyno i'r Senedd yn unol ag Adran 23(1)(b) o
Ddeddf Cymru 2014

I'w gyflwyno i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag
Adran 23(1)(c) o Ddeddf Cymru 2014

Ionawr 2020

© Hawlfraint y Goron 2020

Trwyddedir y cyhoeddiad hwn o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio lle y nodir fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3, neu ysgrifennwch i'r cyfeiriad canlynol, Information Policy Team, The National Archives, Kew, London TW9 4DU, neu anfonwch e-bost i: psi@nationalarchives.gov.uk.

Os ydym wedi nodi unrhyw wybodaeth am hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint berthnasol.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn <https://www.gov.uk/official-documents>

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch y cyhoeddiad hwn atom i'r cyfeiriad canlynol: correspondence@ukgovwales.gov.uk

Fe'i hargraffwyd yn y Deyrnas Unedig ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

CYNNWYS

	Tudalen
Rhagair	1
Cyflwyniad	2
Cyfraddau Treth Incwm Cymru	4
Y Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru	9
Pwerau Benthycu	10
Pŵer i Greu Trethi Newydd	12
Effaith Pwerau Newydd ar Grant Bloc Cymru	13
Gweithgareddau Eraill i Roi Hyn Ar Waith	14
Gofynion Adrodd Eraill	15
Casgliad	16
Atodiad A: Gofynion Adrodd yn Neddf Cymru 2014	17

RHAGAIR

Mae'r adroddiad hwn yn nodi'r cynnydd a wnaed i ddatganoli'r pwerau benthyca a threthu o dan ran 2 o Ddeddf Cymru 2014.

Bum mlynedd ers ei rhoi ar waith, mae'r diwethaf o ddarpariaethau ariannol y Ddeddf wedi cael eu rhoi ar waith, ar ôl cyflwyno cyfraddau treth incwm Cymru ar 6 Ebrill 2019. Mae hyn yn dilyn y cynnydd sylweddol a wnaed y llynedd pan wnaethom bontio o Dreth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi, i'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru.

Mae hyn yn dyst i'r cydweithio cadarnhaol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Mae rhoi'r trethi datganoledig hyn ar waith wedi rhoi mwy o atebolrwydd wrth wraidd setliad datganoli Cymru ac wedi sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn fwy cyfrifol am sut caiff arian ei godi a'i wario yng Nghymru.

Hefyd eleni, mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cytuno ar Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth i gynyddu terfyn benthyca cyfalaf cyffredinol Llywodraeth Cymru o £500m i £1bn, fel yr amlinellwyd yn Neddf Cymru 2017.

Mae'r pwerau ariannol newydd hyn, y gall Llywodraeth Cymru ddewis eu defnyddio, yn rhan bwysig o'r setliad datganoli yng Nghymru.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Simon Hart'. The signature is written in a cursive style and is underlined with a single horizontal stroke.

**Y GWIR ANRHYDEDDUS SIMON HART AS
YSGRIFENNYDD GWLADOL CYMRU**

PENNOD 1

CYFLWYNIAD

Cwmpas a Chynnwys yr Adroddiad hwn

1. Hwn yw'r pumed adroddiad ar gyflwyno Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014 ers i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol ar 17 Rhagfyr 2014.
2. Mae Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014 yn ymdrin â datganoli pwerau ariannol yn unig. Mae'r rhain yn cynnwys:
 - creu cyfraddau treth incwm newydd i Gymru;
 - datgymhwyso'r Dreth Dir a Threth Stamp y Deyrnas Unedig yng Nghymru, a darparu ar gyfer cyflwyno treth newydd ar drafodiadau tir yng Nghymru;
 - datgymhwyso Treth Dirlenwi'r Deyrnas Unedig yng Nghymru, a darparu ar gyfer cyflwyno treth newydd ar waredu gwastraff mewn safleoedd tirlenwi yng Nghymru;
 - darpariaeth i Weinidogion Cymru allu benthyca; a
 - grym i greu trethi datganoledig newydd.
3. Mae'r darpariaethau ariannol wedi cael eu rhoi ar waith dros nifer o flynyddoedd. Cafodd Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi eu datganoli yn unol â'r amserlen a nodwyd yn y Papur Gorchymyn¹ a oedd yn cyd-fynd â chyhoeddi Bil Cymru ym mis Mawrth 2014. Fe wnaeth cytuno ar y Fframwaith Ariannol i Gymru ei gwneud yn bosibl cyflwyno Cyfraddau Treth Incwm Cymru o fis Ebrill 2019 ymlaen.
4. Er mwyn i'r Senedd a Chynulliad Cenedlaethol Cymru (y "Cynulliad") gael yr holl wybodaeth drwy gydol y broses hon, mae adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu bod Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Gweinidogion Cymru yn cyflwyno adroddiad bob blwyddyn ynglŷn â rhoi'r rhan hon o'r Ddeddf ar waith. Er mwyn i'r Senedd a'r Cynulliad wybod beth yw barn y ddwy weinyddiaeth:
 - mae'n rhaid i Ysgrifennydd Gwladol Cymru gyflwyno adroddiad i'r Senedd, a rhoi copi o'r adroddiad i Weinidogion Cymru;
 - mae'n rhaid i Weinidogion Cymru osod yr adroddiad gerbron y Cynulliad, cyflwyno adroddiad eu hunain i'r Cynulliad, a rhoi copi i'r Ysgrifennydd Gwladol; ac
 - mae'n rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol osod adroddiad Gweinidogion Cymru gerbron Dau Dŷ'r Senedd.

¹ Cm 8838 *Bil Cymru: Atebolrwydd a Grymuso Ariannol*
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/294422/Wales_Bill_Command_Paper_-_Welsh.pdf

Bydd y ddwy Lywodraeth yn parhau i gyflwyno adroddiadau nes bydd blwyddyn wedi mynd heibio i'r diwrnod y daeth darpariaethau olaf Rhan 2 i rym.

5. Yn ôl Adran 23(7) o Ddeddf Cymru 2014, mae'n rhaid i'r adroddiadau blynyddol gynnwys y canlynol:

(a) datganiad am y camau sydd wedi'u cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, ers gwneud yr adroddiad blaenorol (neu, yn achos yr adroddiad cyntaf, ers pasio'r Ddeddf hon) i gychwyn darpariaethau'r Rhan hon,

(b) datganiad am y camau y dylid eu cymryd gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, i gychwyn darpariaethau'r Rhan hon,

(c) asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau'r Rhan hon sydd wedi'u cychwyn,

(d) asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthycariaian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan y Rhan hon,

(e) effaith y Rhan hon ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru), ac

(f) unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.

6. Yn Atodiad A rhoddir rhestr fanwl o'r paragraffau yn yr adroddiad hwn sy'n rhoi sylw i bob un o'r gofynion hyn. Serch hynny, nid yw'r adroddiadau yn gyfyngedig i'r gofynion hyn, ac fe gânt hefyd gynnwys unrhyw faterion eraill y mae'r naill Lywodraeth neu'r llall yn credu eu bod yn berthnasol neu'n ddefnyddiol i'r Senedd ac i'r Cynulliad.

PENNOD 2

CYFRADDAU TRETH INCWM CYMRU

7. Sefydlwyd drwy Ddeddf Cymru 2014 – yn amodol ar ganlyniad refferendwm yng Nghymru ynglŷn â chyflwyno cyfraddau treth incwm Cymru (CTIC) – y byddai prif gyfraddau treth incwm y DU sy'n berthnasol i incwm nad yw'n deillio o gynilion na dididendau yn cael eu gostwng 10c i drethdalwyr Cymreig, ac y byddai'r Cynulliad yn gallu gosod cyfraddau treth incwm newydd i Gymru bob blwyddyn, a fyddai'n cael eu hychwanegu at gyfraddau gostyngol y DU. Mae gweddill y strwythur treth yn dal yn fater heb ei ddatganoli, ac yn parhau i gael ei bennu gan Senedd y DU.
8. Mae Deddf Cymru 2017 – a gafodd Gydsyniad Brenhinol ar 31 Ionawr 2017 – wedi cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm, gan baratoi'r ffordd i gyflwyno CTIC ym mis Ebrill 2019.
9. Llwyddodd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM), gyda mewnbwn a chydweithrediad llawn Llywodraeth Cymru, i gyflwyno CTIC i drethdalwyr yng Nghymru ar 6 Ebrill 2019. Mae CThEM yn eu gweinyddu fel rhan o system treth incwm y DU.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

10. Daeth CTIC i rym ar 6 Ebrill 2019. Bellach mae cwsmeriaid treth incwm sy'n byw yng Nghymru yn talu cyfraddau Cymru, sy'n cael eu pennu gan Lywodraeth Cymru a Chynulliad Cenedlaethol Cymru yn y Penderfyniad ar Gyfraddau Cymru².
11. Mae CThEM wedi parhau i wneud rhagor o newidiadau i rannau o'r system Hunanasesu ac i ddelio â chynlluniau pensiwn 'rhyddhad yn y ffynhonnell' (RAS). Bydd y ddau beth hyn yn cael eu cyflawni yn y flwyddyn dreth 2019-20. Mae'r manylion i'w gweld yn yr adrannau perthnasol isod.

Rheoli'r prosiect

12. Cyflwynodd CThEM drefniadau rheoli i sicrhau atebolrwydd a goruchwyliaeth effeithiol ar gyfer y broses o roi CTIC ar waith. Caiff Llywodraeth Cymru ei chynrychioli ar bob lefel lywodraethu, sy'n sicrhau ei bod yn gweld y broses weithredu a'r costau yn llawn a'i bod yn rhan o benderfyniadau perthnasol. Mae'r trefniadau rheoli hyn yn cynnwys:

² Cafodd y Penderfyniad ar Gyfraddau Cymru ar gyfer y flwyddyn dreth 2019-20 ei gymeradwyo gan y Cynulliad ar 15 Ionawr 2019. Gosododd cyfraddau treth incwm Cymru ar yr un lefel â gweddill y DU (ac eithrio'r Alban).

- Penodi Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol yn CThEM sy'n gyfrifol am weithredu a chasglu CTIC yn barhaus³;
 - Bwrdd Rhaglen o uwch swyddogion i roi trosolwg o waith datganoli treth CThEM yng Nghymru;
 - Bwrdd Prosiect i reoli'r gwaith o weithredu CTIC; ac
 - Is-grwpiau cyfathrebu a risg penodol i reoli'r elfennau hynny o'r prosiect.
13. Mae'r trefniadau rheoli hyn yn parhau i oruchwylio'r newidiadau olaf sy'n cael eu gwneud, gan gynnwys newidiadau i systemau Hunanasesu CThEM.
14. Mae Bwrdd Prosiect ar wahân yn rheoli'r newidiadau angenrheidiol i ddarparu ar gyfer cynlluniau pensiwn RAS i CTIC a threth incwm yn yr Alban.

Cyfathrebu

15. Drwy gyfrwng yr Is-grŵp Cyfathrebu, parhaodd CThEM i gyhoeddi negeseuon am CTIC cyn, yn ystod ac ar ôl iddynt ddod i rym ar 6 Ebrill 2019. Cyhoeddwyd cyfathrebiadau penodol i asiantau treth, cyflogwyr, grwpiau cyflogres, datblygwyr meddalwedd, Aelodau Seneddol, Cynulliad Cenedlaethol Cymru a staff CThEM. Cafodd cyfathrebiadau mwy cyffredinol eu cyhoeddi ar gyfryngau cymdeithasol ac ar GOV.UK.
16. Cytunwyd ar adroddiad gwerthuso ar effeithiolrwydd y cyfathrebiadau gan Fwrdd y Prosiect ym mis Mehefin 2019. Casgliad yr adroddiad oedd "nad yw ymddygiad ac ymateb y gynulleidfa wedi dangos unrhyw broblemau gyda'n prif negeseuon, ein hamseru nac unrhyw gynnydd sylweddol mewn cyswllt cwsmeriaid, sy'n dilysu effeithiolrwydd y dull gweithredu ar gyfer cyfathrebu."
17. Mae cynllun cyfathrebu pellach wedi cael ei gynhyrchu, sy'n benodol i Hunanasesiad y trethdalwr.

Adnabod Trethdalwyr

18. Fel y nodwyd yn adroddiad y llynedd, ym mis Tachwedd 2018 anfonodd CThEM lythyrau at dros 2 filiwn o gwsmeriaid sy'n byw yng Nghymru. Roedd hyn yn cynnwys pobl sy'n ennill llai o arian na'r trothwy talu treth incwm. Ni fyddwn yn gwybod y ffigurau o ran cyfanswm y trethdalwyr yng

³ Mae'r holl fanylion am gyfrifoldebau Swyddogion Cyfrifyddu wedi'u nodi ym Mhennod 3 y ddogfen 'Managing Public Money' gan Drysorlys EM: <https://www.gov.uk/government/publications/managing-public-money>

Nghymru yn ystod y flwyddyn dreth 2019-20 tan 2021, ar ôl y dyddiad cau ar gyfer llenwi ffurflenni Hunanasesu a chysoni diwedd blwyddyn.

19. Cyn dechrau'r flwyddyn dreth 2019-20, cyhoeddodd CThEM godau treth newydd i Gymru⁴ ar gyfer y rheini sydd mewn gwaith cyflogedig ac yn Talu wrth Ennill. Er bod CThEM yn rhoi codau treth i unigolion, cyfrifoldeb cyflogwyr yw gweithredu'r codau treth sydd wedi cael eu cyhoeddi iddynt. Mewn rhai achosion, ni chafodd y codau treth hyn eu gweithredu'n gywir. Fe wnaeth CThEM weithio gyda'r cyflogwyr y mae'r mater hwn wedi effeithio arnynt fwyaf er mwyn gwneud yn siŵr bod y codau treth cywir yn cael eu defnyddio. Mae CThEM yn parhau i ymgysylltu'n weithredol â chyflogwyr i wneud yn siŵr bod y codau treth cywir yn cael eu defnyddio ar gyfer trethdalwyr yng Nghymru.
20. Ni fydd poblogaeth trethdalwyr Cymru yn sefydlog: mae pobl yn symud i ac o Gymru ac mae pobl yn dod yn drethdalwyr neu'n peidio â bod yn drethdalwyr am amryw o resymau. Mae CThEM yn cymryd nifer o gamau i sicrhau cywirdeb parhaus poblogaeth trethdalwyr Cymru, gan gynnwys:
- sganio data cyfeiriadau CThEM i gywiro codau post sydd ar goll neu wedi'u darparu'n rhannol;
 - mynd ati'n rheolaidd i ddiweddarau'r wybodaeth am godau post sy'n cael ei dal gan CThEM, gan gynnwys ychwanegu codau post newydd Cymru at ei restr o godau post Cymru;
 - parhau i ategu cofnodion cwsmeriaid CThEM drwy amrywiaeth o ffynonellau data trydydd parti;
 - cyhoeddi cyfathrebiadau i atgoffa trethdalwyr i roi gwybod i CThEM os byddant yn newid cyfeiriad.

Hunanasesiad

21. Mae Hunanasesiad yn system a ddefnyddir gan CThEM i gasglu treth incwm ar incwm nad yw'n cael ei gynnwys yn system Talu wrth Ennill. Mae gan gwsmer dair ffordd o adrodd enillion ar gyfer Hunanasesiad:
- cyflwyno bob chwarter drwy gydol y flwyddyn dreth;
 - ar-lein, lle mae'n rhaid cyflwyno ffurflenni erbyn hanner nos ar 31 Ionawr ar ôl diwedd y flwyddyn dreth (31 Ionawr 2021 ar gyfer y flwyddyn dreth 2019-20);
 - ar bapur, lle mae'n rhaid cyflwyno ffurflenni erbyn hanner nos ar 31 Hydref ar ôl diwedd y flwyddyn dreth (31 Hydref 2020 ar gyfer y flwyddyn dreth 2019-20).

⁴ Mae codau treth Cymru'n dechrau â'r llythyren "C"

22. Roedd CThEM wedi gwneud yr holl newidiadau i ganiatáu cyflwyno bob chwarter cyn i CTIC ddod i rym ar 6 Ebrill 2019. Mae rhagor o newidiadau yn cael eu gwneud i'r systemau ar-lein ac ar bapur i wneud yn siŵr bod statws trethdalwyr yng Nghymru yn cael ei gydnabod. O ran y system ar-lein, mae hyn yn golygu bod cwsmeriaid yn gallu cadarnhau eu statws fel trethdalwr yng Nghymru; bod unrhyw newid i gyfeiriad y cwsmer yn cael ei adlewyrchu yn y cyfrifianellau treth ar-lein; ond bod yn dal yn rhaid i CThEM ddilysu pob newid mewn statws ac i gyfeiriadau cyn unrhyw newid swyddogol yn y statws treth.

Cynlluniau pensiwn rhyddhad yn y ffynhonnell

23. O fis Ebrill 2018 ymlaen, mae darparwyr pensiwn wedi gorfod defnyddio cyfradd sylfaenol rhyddhad treth ar gyfer Cymru, yr Alban neu weddill y DU, fel y bo'n briodol, ar gyfer cyfraniadau pensiwn rhyddhad yn y ffynhonnell (RAS). Cyfrifoldeb CThEM yw rhoi gwybod i'r darparwyr pensiynau am y gyfradd gywir i'w defnyddio. I wneud hyn, rhaid i CThEM roi gwybod i'r cynlluniau am brif fan preswyllo pob aelod unigol mewn cynllun. Mae'r datblygiad hwn wedi cael ei gyflwyno fesul cam ac i ddechrau roedd y prosesau a'r swyddogaethau wedi cael eu datblygu gyda Llywodraeth yr Alban, cyn cyflwyno CTIC. O fis Ionawr 2019 ymlaen, cytunwyd y byddai gwaith datblygu pellach ar gyfer RAS yn cael ei rannu rhwng Cymru a'r Alban. I ddarparu ar gyfer cynnwys CTIC yn y prosesau sydd wedi'u sefydlu eisoes, cafodd tri maes penodol eu diwygio ar gyfer CTIC: yr adroddiad hysbysu blynyddol (a gyflawnwyd ym mis Rhagfyr 2018 ar gyfer mis Ionawr 2019), newidiadau i gyfrifiadau RAS y trethdalwr er mwyn cynnwys trethdalwyr Cymru (mis Ebrill 2019), a'r gwasanaeth chwilio digidol ar gyfer RAS i ddarparu ar gyfer trethdalwyr Cymru (a gyflawnwyd ym mis Mai 2019). Mae'r costau o roi'r newidiadau ar waith i ddarparu ar gyfer cynlluniau pensiwn RAS wedi'u cynnwys yn yr amcangyfrif cyffredinol ym mharagraff 24.

Costau

24. Yn ôl amcangyfrifon CThEM, bydd y broses o roi CTIC ar waith yn costio rhwng £7.5m a £9.5m.

25. Hyd at 20 Medi 2019, mae CThEM wedi anfonebu Llywodraeth Cymru am £6.54m i roi CTIC ar waith.

26. £319,000 y flwyddyn yw'r amcangyfrif o'r costau gweithredu.

Camau i'w cymryd i roi hyn ar waith

27. Mae mwyafrif helaeth y gwaith angenrheidiol i roi cyfraddau treth incwm Cymru ar waith wedi cael ei gwblhau'n barod. Bydd CThEM yn cyflawni'r newidiadau sydd yn dal angen eu gwneud i systemau ar-lein ac ar bapur Hunanasesiad cyn diwedd y flwyddyn dreth 2019-20. Caiff hyn ei ategu gan strategaeth gyfathrebu effeithiol a phenodol.

28. Bydd rhagor o waith yn cael ei wneud yn 2020-21 i wneud yn siŵr bod cyfraddau treth incwm Cymru'n cael eu hadlewyrchu yn y Crynodeb Treth Blynyddol.
29. Efallai y bydd costau gweithredu pellach yn y dyfodol os bydd Llywodraeth Cymru a Chynulliad Cenedlaethol Cymru'n penderfynu amrywio'r cyfraddau treth.

PENNOD 3

Y DRETH TRAFODIADAU TIR A'R DRETH GWAREDIADAU TIRLENWI YNG NGHYMRU

30. Mae Deddf Cymru 2014 yn darparu ar gyfer datganoli'r pŵer i drethu trafodiadau tir a gwaredu mewn safleoedd tirlenwi yng Nghymru i Lywodraeth Cymru, ac ar gyfer datgymhwysu Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi yng Nghymru.
31. Yn ystod haf 2017, cafodd Deddf Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru) a Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) eu pasio gan y Cynulliad. Roedd y rhain yn paratoi'r ffordd ar gyfer Treth Trafodiadau Tir a Threth Gwarediadau Tirlenwi a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2018. Ers yr adeg honno, nid yw trethi'r Deyrnas Unedig wedi bod yn berthnasol yng Nghymru, a chafodd grant bloc Cymru ei addasu i adlewyrchu hynny.
32. Sefydlwyd prosiect ar y cyd gan CThEM a Llywodraeth Cymru yn 2016 i reoli'r broses o ddatgymhwysu Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi, a newid i ddefnyddio'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru. Roedd Bwrdd y Prosiect ar y Cyd yn cynnwys cynrychiolwyr o CThEM a Llywodraeth Cymru. Fe wnaeth Bwrdd y Prosiect oruchwylio newidiadau TG, cynllun cyfathrebu ar y cyd, y gwaith o roi mesurau parodrwydd busnesau cadarn ar waith, a derbyn cytundeb rhannu data ar y cyd rhwng CThEM ac Awdurdod Cyllid Cymru. Cafodd yr holl waith ei gwblhau eleni a daeth Bwrdd y Prosiect i ben ym mis Gorffennaf 2019.
33. Mae Awdurdod Cyllid Cymru wedi ysgwyddo'r cyfrifoldeb llawn dros reoli'r trethi datganoledig hyn. Bydd CThEM yn parhau i gydweithio ag Awdurdod Cyllid Cymru, gan rannu gwybodaeth a datblygu dulliau cydymffurfio ar y cyd.
34. Nawr fod Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi wedi cael eu datganoli i Gymru, bydd dull cydymffurfio ar y cyd yn hanfodol mewn achosion o ddiddordeb ar y cyd, e.e. mewn achosion trosiannol neu drawsffiniol, neu lle gallai treth mewn un awdurdodaeth effeithio ar dreth yn y llall. Mae CThEM a swyddogion Llywodraeth Cymru wedi parhau i gydweithio i drafod materion o ddiddordeb cyffredin o ran eu trethi priodol, ac mae'r cydweithio hwn yn gweithio'n dda.

PENNOD 4

PWERAU BENTHYCA

35. Mae darpariaethau Deddf Cymru 2014 yn galluogi Gweinidogion Cymru i fenthycu arian at y dibenion canlynol o fis Ebrill 2018 ymlaen:

- Yn y Ddeddf mae pwerau benthyca cyfredol Llywodraeth Cymru yn ystod y flwyddyn yn cael eu cadw ar y lefel bresennol, sef hyd at £500m. Gall Gweinidogion Cymru fenthycu o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol drwy Ysgrifennydd Gwladol Cymru er mwyn darparu balans gweithio ar gyfer Cronfa Gyfunol Cymru, neu er mwyn rheoli natur gyfnewidiol derbyniadau o fewn blwyddyn (lle bydd yr incwm gwirioneddol yn wahanol i'r derbyniadau a ragwelwyd ar gyfer y mis hwnnw);
- Mae'r Ddeddf yn ehangu'r amgylchiadau lle mae Llywodraeth Cymru yn gallu cael gafael ar fenthyciadau cyfredol. Mae hyn yn galluogi Llywodraeth Cymru i fenthycu arian ar draws blynyddoedd er mwyn ymdopi â gwahaniaethau rhwng y rhagamcanion blwyddyn gyfan a'r derbyniadau alldro drwy drethi sydd wedi'u datganoli. Unwaith eto, rhaid i'r benthyca hwn ar draws blynyddoedd ddod o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol drwy Ysgrifennydd Gwladol Cymru. Gall fod hyd at £200m bob blwyddyn (o fewn cyfanswm y cap presennol, sef £500m) a rhaid ei ad-dalu o fewn 4 blynedd;
- Mae darpariaeth yn y Ddeddf sy'n golygu y gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £500m i ariannu buddsoddiad cyfalaf. Gall yr arian hwn gael ei fenthycu gan Gronfa'r Loteri Genedlaethol neu gan fanciau masnachol. O fewn y terfyn cyffredinol, mae Trysorlys EM wedi cytuno y gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £125 miliwn y flwyddyn (o fis Ebrill 2018 ymlaen).

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

36. Ym mis Rhagfyr 2016, roedd fframwaith ariannol Llywodraeth Cymru yn cynnwys newidiadau i'r darpariaethau benthyca cyfalaf yn Neddf Cymru 2014:

- Ym mis Mawrth 2019, cytunodd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth i gynyddu'r terfyn benthyca cyfalaf cyffredinol o £500m i £1bn (fel y deddfwyd yn Neddf Cymru 2017). Cafodd y terfyn benthyca cyfalaf blynyddol ei gynyddu hefyd ym mis Ebrill 2019, i £150m;
- Yn ogystal â benthyca gan y Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol neu fanciau masnachol i ariannu gwariant cyfalaf, byddai Llywodraeth Cymru'n gallu cyflwyno bondiau. Felly, ym mis Rhagfyr 2018, gwnaeth Llywodraeth y DU orchymyn o dan adran 121(4) Deddf Llywodraeth Cymru 2006 i ddiwygio 121(1A) y Ddeddf honno.

37. Yng Nghyllideb yr Hydref yn 2018, cyhoeddodd Llywodraeth y DU y byddai'n ystyried a ddylid cynyddu'r cap ar fenthyca cyfalaf hyd at £300m yn yr Adolygiad o Wariant, er mwyn cefnogi'r gwelliannau i'r M4. Ym mis Mehefin 2019, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru na fyddai'n bwrw ymlaen â'r prosiect. Yn unol â hynny, ni chafodd cynnydd yn y cap ar fenthyca cyfalaf ei ystyried yn y Cylch Gwario ym mis Medi 2019.

PENNOD 5

PŴER I GREU TRETHI NEWYDD

38. Gyda chytundeb y ddwy Lywodraeth, gellir datganoli rhagor o bwerau drwy is-ddeddfwriaeth i'r Cynulliad gyflwyno trethi newydd sy'n benodol i Gymru. Mae'r pwerau hyn yn cynnig ffordd i'r Cynulliad sicrhau canlyniadau polisi, yn ogystal â sicrhau referniw ychwanegol o bosib. Mae'r Papur Gorchymyn a gyhoeddwyd ochr yn ochr â Bil Cymru yn 2014 yn cynnwys manylion pellach ynglŷn â'r cynigion treth newydd.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

39. Ym mis Ionawr 2016, fe gytunodd Gweinidogion Llywodraeth Cymru ar broses i asesu unrhyw gynigion gan Lywodraeth Cymru i gael trethi newydd penodol i Gymru⁵. Caiff y broses hon ei llywodraethu gan Gyd-bwyllgor y Trysorlysoedd (JEC)⁶ a'i rheoli gan y grŵp sy'n ei chefnogi (JEC(O)):

Treth ar Dir Gwag

40. Fe roddodd Llywodraeth Cymru wybod i'r Cynulliad ei bod yn bwriadu cynnig Treth ar Dir Gwag ym mis Chwefror 2018 ac fe ysgrifennodd at Weinidogion y Trysorlys ym mis Mawrth 2018 i roi gwybod i Lywodraeth y DU am fwriad Llywodraeth Cymru i ddechrau proses Deddf Cymru 2014 yn ffurfiol.

41. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar gynnig Llywodraeth Cymru i ganiatáu i'r cynnig gael ei asesu yn unol â'r meini prawf, yn cynnwys y rhai a nodir yn y Papur Gorchymyn a gyhoeddwyd ochr yn ochr â Bil Cymru yn 2014.

⁵ Cafodd y broses hon ei hamlinellu'n flaenorol yn y Pedwerydd Adroddiad Blynyddol ar Gyflwyno a Gweithredu Rhan 2 (Cyllid) o Ddeddf Cymru 2014.

⁶ Mae Cyd-bwyllgor y Trysorlysoedd (JEC) yn fforwm weinidogol rhynglywodraethol ar gyfer Gweinidogion Cymru a Gweinidogion Llywodraeth y DU ar gyfer goruchwyllo'r broses o drosglwyddo pwerau ariannol. Fe wnaeth y Cyd-bwyllgor gyfarfod am y tro cyntaf ar 20 Hydref 2014.

PENNOD 6

EFFAITH PWERAU NEWYDD AR GRANT BLOC CYMRU

42. Un o egwyddorion sylfaenol datganoli trethi yw bod elfen o'r grant bloc yn cael ei chyfnewid am y gallu i godi trethi. Ym mis Rhagfyr 2016, cytunodd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar fframwaith cyllidol i lywio trefniadau cyllido newydd Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnwys addasiadau i'r grant bloc ar gyfer datganoli trethi, a'u perthynas â fformiwla Barnett a chyllid gwaelodol Llywodraeth Cymru.

43. Mae fframwaith cyllidol Llywodraeth Cymru yn darparu ar gyfer y trefniadau canlynol i gyllido'r grant bloc:

- ers mis Ebrill 2018 mae ffactor seiliedig ar anghenion wedi cael ei gynnwys yn fformiwla Barnett i bennu newidiadau yng nghyllid grant bloc Llywodraeth Cymru mewn perthynas â datganoli gwariant.
- mae'r ffactor seiliedig ar anghenion hwn wedi'i osod ar 115%, ar sail yr amrediad sydd wedi'i awgrymu gan Gomisiwn Holtham a'r cyllid gwaelodol a osodwyd yn Adolygiad o Wariant Llywodraeth y DU yn 2015.
- er bod cyllid cymharol y pen Llywodraeth Cymru yn parhau'n uwch na 115%, mae ffactor trosiannol o 105% yn cael ei ddefnyddio;
- mae'r newidiadau yng nghyllid y grant bloc o ran datganoli trethi yn cael eu pennu drwy'r model Cymaradwy;
- mae'r system ar gyfer addasu'r grant bloc yn cynnwys didyniad sylfaenol cychwynnol i adlewyrchu'r refeniw trethi y mae Llywodraeth y DU wedi'i hepgor ar bwynt datganoli'r dreth; a mynegeio dilynol drwy'r model Cymaradwy, yn seiliedig ar newidiadau i refeniw trethi cyfatebol Llywodraeth y DU;
- mae'r model Cymaradwy wedi cael ei roi ar waith ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp, y Dreth Dirlenwi a'r holl fandiau Treth Incwm.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

44. Fel y nodwyd yn y pedwerydd adroddiad blynyddol ym mis Rhagfyr 2018, mae'r trefniadau hyn nawr yn cael eu gweithredu i bennu cyllid grant bloc Llywodraeth Cymru ar gyfer 2018-19 ymlaen.

45. Mae'r cyllid canlyniadol wedi'i nodi yng nghyhoeddiad blynyddol Trysorlys EM, Tryloywder Grantiau Bloc. Cafodd yr un diweddaraf ei gyhoeddi ym mis Rhagfyr 2018⁷.

⁷ <https://www.gov.uk/government/publications/block-grant-transparency-december-2018>

PENNOD 7

GWEITHGAREDDAU ERAILL I ROI HYN AR WAITH

Cronfa Wrth Gefn Cymru

46. Roedd Papur Gorchymyn 2014 (troednodyn 1) yn dweud y byddai Llywodraeth y DU yn rhoi cronfa arian parod i Lywodraeth Cymru, i'w helpu i reoli natur gyfnewidiol ei chyllideb yn sgil ei phwerau trethu newydd.
47. Yn 2016, fe wnaeth fframwaith ariannol Llywodraeth Cymru nodi rhagor o fanylion ar gyfer Cronfa Wrth Gefn newydd i Gymru, a oedd yn cyfuno'r gronfa arian parod a'r cyfleuster Cyfnewid Cyllidebau⁸.
48. Daeth Cronfa Wrth Gefn Cymru yn weithredol ochr yn ochr â'r broses o ddatganoli Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi ym mis Ebrill 2018. Gall Cronfa wrth Gefn Cymru ddal £350m ac nid oes cap blynyddol ar daliadau i mewn i'r Gronfa. Mae gan Lywodraeth Cymru derfyn blynyddol ar gyfer tynnu arian i lawr, sef £125 miliwn ar gyfer adnoddau a £50 miliwn ar gyfer cyfalaf.

£m	Rhagfyr 2019
Adnoddau	305.5
Cyfalaf heb gynnwys Trafodiadau Ariannol	8.8
Cyfalaf Trafodiadau Ariannol	14.3
Cyfanswm y Gronfa Wrth Gefn	328.6

Cyfanswm Cronfa Wrth Gefn Cymru

⁸ Mae cyfnewid cyllidebau'n fecanwaith a oedd arfer galluogi Llywodraeth Cymru i ddwyn ymlaen cyfran o'i chyllid o un flwyddyn i'r nesaf.

PENNOD 8

GOFYNION ADRODD ERAILL

49. Yn ogystal â'r elfennau a drafodwyd yn y penodau blaenorol (camau a gymerwyd i roi hyn ar waith, camau sydd eto i'w cymryd, ac effaith y darpariaethau ar y grant bloc), mae adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu bod adroddiadau blynyddol ar Ran 2 o'r Ddeddf yn cynnwys y canlynol:

- asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau Rhan 2 sydd wedi'u rhoi ar waith;
- asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthyca arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan Ran 2;
- datganiad am effaith Rhan 2 ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); ac
- unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw ar gyfer Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.

50. Dyma'r pumed adroddiad ers i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol ym mis Rhagfyr 2014. Dylid nodi fod holl ddarpariaethau Rhan 2 – yn unol ag adran 29(2)(b) o'r Ddeddf – wedi dod i rym ddau fis ar ôl iddi gael ei chyhoeddi, ac eithrio'r adrannau sy'n berthnasol i CTIC a benthyca gan Weinidogion Cymru.

51. Roedd Adran 17 o Ddeddf Cymru 2017 yn cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm cyn rhoi CTIC ar waith. Daeth yr adran hon i rym ddau fis ar ôl i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol, ar 31 Mawrth 2017. Cyflwynodd y Trysorlys Orchymyn i roi CTIC ar waith o 2019-20 ymlaen.

52. Fe gyflwynodd Trysorlys EM reoliadau a ddaeth ag adran 20 (Gweinidogion Cymru yn benthyca) i rym o 1 Ionawr 2017 ymlaen. Roedd Adran 18 o Ddeddf Cymru 2017 yn diwygio adran 122A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i ddyblu cap benthyca cyfalaf Llywodraeth Cymru o £500 miliwn i £1 biliwn. Daeth yr adran hon hefyd i rym ar 31 Mawrth 2017.

53. Fel y nodwyd yn y fframwaith cyllidol, mae'r terfyn blynyddol ar wariant cyfalaf hefyd wedi cynyddu. Ar ôl cyflwyno CTIC, mae'r terfyn blynyddol yn cael ei osod ar 15% o'r cap cyffredinol ar fenthyca, sy'n cyfateb i £150 miliwn y flwyddyn.

PENNOD 9

CASGLIAD

54. Mae Adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu y dylai'r Adroddiad Blynyddol ar gyflwyno a gweithredu Rhan 2 o'r Ddeddf honno gael ei osod gerbron flwyddyn i'r dyddiad y cafodd Gydsyniad Brenhinol (17 Rhagfyr 2014), neu cyn hynny.
55. Eleni, mae'r diwethaf o ddarpariaethau ariannol y Ddeddf wedi cael eu cyflwyno ar ôl llwyddo i roi cyfraddau treth incwm Cymru ar waith ar 6 Ebrill 2019.
56. Ym mis Mawrth 2019, cytunodd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth i gynyddu'r terfyn benthyca cyfalaf cyffredinol o £500m i £1bn (fel y deddfwyd yn Neddf Cymru 2017).
57. Cyhoeddir yr adroddiad blynyddol nesaf ar gyflwyno Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014, yn unol ag Adran 23(4)(b) o'r Ddeddf, ar 6 Ebrill 2020 neu cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl hynny.

Atodiad A: Gofynion Adrodd yn Neddf Cymru 2014

1. *datganiad am y camau sydd wedi'u cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, ers gwneud yr adroddiad blaenorol (neu, yn achos yr adroddiad cyntaf, ers pasio'r Ddeddf hon) i roi darpariaethau'r Rhan hon ar waith,*

Pennod 2: Paragraffau 10-26

Pennod 3: Paragraffau 30-34

Pennod 4: Paragraffau 36 a 37

Pennod 5: Paragraff 39

Pennod 6: Paragraffau 44 a 45

2. *datganiad am y camau y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn cynnig y dylid eu cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, i roi darpariaethau'r Rhan hon ar waith,*

Pennod 2: Paragraffau 27-29

3. *asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau'r Rhan hon sydd wedi'u rhoi ar waith;*

Pennod 8

4. *asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthyca arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan y Rhan hon,*

Pennod 8

5. *datganiad am effaith y Rhan hon ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); ac*

Pennod 8

6. *unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw ar gyfer Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.*

Pennod 8